

גרינינה בעיימעלעך

אונטער די גריניקע
בומעלאך
שפילען זיך משה לאך
שלמה לאך
.....
אויסער זאל זיין זרשע
קערלאך
פאר אייערע כשרע
אגעלאך!
ח.נ.באלק

2-וועכנטלעכער אידישטריטער קינדער-זשורנאל.

אינהאלט:

דער הינטער- (שיר מיט נאטן) - מ. ווארשעוויטקי,
מוזיק י. ענדעל
א מעשהלע וועגן קעצעלע און מייזעלע
לייב סטאצקי
ס'קעגל וועט זיך (שיר) . . . ה. י. ראדעשיצקי
דער אויסלייזער (פאלקסמעשה) - דערציילט: מ. ראפא
פארטיימסאן, פארשריבן: ש. באסטאטמסקי
פאפאמענטשעלעך (סוף) . . . משה בראדערסאן
מעשיות פון א קליינעם האנדערער (ערינערונגען פון
א יידישן ינגל אין אוקראינע בעת דער מלחמה און
פארגאסען י. דראכלער
ווען א ייד איז געווען אין נאכט דער קיניג איבער
פויילן (ר' שאול וואהל) . איבערזעצילט פון יוקר
אויפן גליטש (שיר) . . . לייזער וואלף
דער הינער-שטייך - שפיל אין אקט שלום עליכם
דראמאטיזירט פון א. פראדאטינער.
אונזער קלוג דאס פריילעכע ווינקל א. א.



ארויסגעגעבן פון פארלאג
„נייע יידישע פאלקסשול", ווילנע.

אדרעס:

Wilno, Stefańska 24 m. 28.

№ 8 (18) 30 יאנואר 1928

א.א.עמענטס-פרייז פאר פויילן: א יאר (20 נומערן) - 7 גילדן, א 1/2 יאר (10 נומערן) - 4 גילדן.
פאר אויסלאנד: א יאר (20 נומערן) - 120 סענט, א 1/2 יאר (10 נומערן) - 60 סענט

פרייז פון נומער 50 גראשן (6 סענט).

אינגיכו דערשיינט

א נייע (אכטע) אויפלאגע פון דער כרעס-טאמאטיע פארן IV און V ל. י.

דאס לעבעדיקע ווארט

פון ש. באסטאמסקי און ז. רייזען.
דערלויבט פון בילדונגס-מיניסטעריום.

אינגיכו דערשיינט א נייער

אריטמעטישער

רעכנבוך

פון ש. באסטאמסקי

(איינפאכע און געזענטלטע ברוכצאלן)
צווייפגעשטעלט לויט די נייסטע קוועלן. א סך מאטעריאלן פאר זעלבשטענדיקער ארבעט.

אכטונג, שולד!

שוין דערשינען די נייע אויסגעבעסערטע אין פאר-גרעסערטע אויפלאגע פון דער כרעסטאמאטיע

לעבעדיקע

קלאנגען

(פארן II-טן לערניאר.)
פון ש. באסטאמסקי און מ. היימסאן

אונדזערע אומוזיסטע פרעמיעס!

די יאריקע אפגענטן פון די „ביימעלעך“ וועלן באקומען פאלגנדיקע אומוזיסטע פרעמיעס:

- (1) זאמלונג וויסנשאפטלעכע קונצן
- (2) רעכונסן.
- (3) קונדס 4 №.
- (4) מעשהלעך פון עזאפ, העפט 4
- (5) זאמלונג שול-טעאטער 1 №.

די פרעמיעס באקומען בלייך די יאריקע אפגענטן, וועט צאלן אין פערט, די, וועט צאלן אין א טייל, וועלן בא-קומען די פרעמיעס ביים איינצאלן דאס באנצע אפגענט, געלט, פארפאריקע אפגענטן, וועט העכען איינגעזעלט 4 גילדן, וועט פונדערנעשיקט אומוזיסט-זאמלונג יידישע טעלעס-רעסענישן און מעשה דילה ריינה, ווער עס האט נאך די ביכלעך ניט באקומען, ווערס געבעטן וועגן דעם צו מעלדן אין רעדאקציע.

חבר! לייענסטו די

„גרינינקע ביימעלעך“?

האסטו געשאפן אפגענטן

—: פאר די —:

„גרינינקע ביימעלעך“?

געדענק, וואס דו האסט צו טאן פאר די

„גרינינקע ביימעלעך“!

משה צעשינסקי

פון שיקאגא

2720 W. Division str.

קויפט

אלטע יידישע אויסגאבן.

וואס האבן א ליטערארישן ווערט.

ביי משה צעשינסקי באקומט מען די

„גרינינקע ביימעלעך“

און אלע אויסגאבן פון פארלאג

„נייע יידישע פאלקסשול“

דער פארלאג „נייע יידישע פאלקסשול“ האט שוין ארויסגעגעבן פאלגנדיקע קינדער-פיעסן:

- (1) פריילינג קומט 35 גר.
- (2) דער דין-תורה מיטן ווינט פון י. ל. פדך (אינסצענירונג) 25 גר.
- (3) שרה בת טובים פון י. ל. פדך (אינסצענירונג). 25 גר.
- (4) דער מארשטערטער פסח פון שלום עליכם (אינסצענירונג) 50 גר.
- (5) פוהים-שפילן (אחשוורוש-שפיל און יוסף-שפיל). 60 גר.
- (6) מעסער שנייער פון מ. ברענדערוואן (גר. ביט. 2 №)
- (7) דער בינשטאק-פון א. פאזי. גר. ביימעלעך 9-10 אויך א באוונדערע פרעכטי-אויסגאבע. 1,35 ג.
- (8) חסן חיל צוגעבעטן דעם גרענער-ג. איינצינדער „ביימעלעך“ 7 №.
- (9) אליהו הנביאס כוס-ה. ריוונבלאט „ביימעלעך“ 8 №.
- (10) חסן דער לערעה און ניטא-י. הרשטיין „ביט. 11.
- (11) דער הינער-שטרייף-פון שלום עליכם
- (12) זאמליכל. שול-טעאטער 1 №.
- (13) אמעליקע בעלי טובות מיט „ביט. 3-6.

גרינינהו ביימערער

2=וועכנטלעכער אילוסטירטער קינדער-זשורנאל
אונטער דער רעדאקציע פון ש. באסטאמסקי.

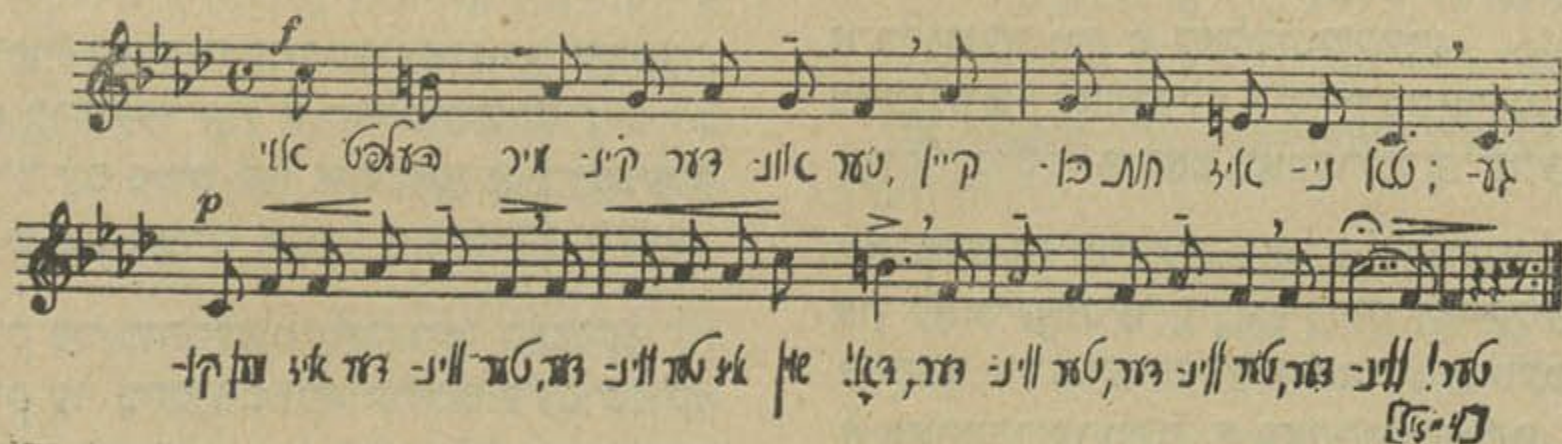
צווייטער יארגאנג

30 יאנואר 1928

נומער 8 (18)

דער ווינטער.

מעקסט פון מ. ווארשאוסקי, מוזיק און י. פנגעל.



דורך טאָל און וועלדער יאָגט ער,
געהויקערט צו דער ערד,
מיט זיך אַ בעזעם טראָגט ער
און קערט, און קערט, און קערט.
דער ווינטער! (3)

מיט שניי געבעט די פעלדער,
פארפרוירן שטייט דער וואלד.
די פעלדער און די וועלדער
זיך בארמען: קאלט... ס'איז קאלט!
דער ווינטער! (3)

אוי. העלפט מיר, קינדער, אונטער,
קיין פוחות איז נישטאָ.
געקומען איז דער ווינטער,
דער ווינטער איז שוין דאָ.
דער ווינטער! (3)

ער פרעגט קיינעם קיין דעות,
ער קומט ווי צו זיך אהיים,
מיט די ווייסע באָרד און פאות,
מיט דער ווייסער גרויסער ברעם.
דער ווינטער! (3)



לייב סטאצקי.

א מעשהלע וועגן קעצעלע און מייזעלע.

אין א ווינקעלע פון א שטיבעלע,
זיך פארבארגנדיק אין א גריבעלע,
ווינט א מייזעלע, א שווארצוקעלע,
מיט זיין זיידעניו, דעם פאצוקעלע.

איז דאס מייזעלע א יתומהלע,
א פאריינזאמטעס, עלנט ביימעלע,
אן א טאטעלע, אן א מאמעלע —
ווי א בלימעלע אן א שטאמעלע.

ס'איז דער זיידעניו שוין אן אלטיטשקער,
א ברוגזער און א קאלטיטשקער;
ניט עס פילט פון אים ווען א צערטעלע,
ניט עס הערט אמאל א גוט-ווערטעלע.

רק ער בורטשעט נאך דער פאצוק,
רק ער בייזערט זיך, קרימט דעם שנוק,
דאס געפעלט אים ניט, דאס פארטראגט
ער ניט.

און דאס ווערטל "יא" קיינמאל זאגט
ער ניט.

שטיפן טאך מען ניט, פישטשען — גאט
באהיט!

ניט ארומלויפן, נאך גיין טריט-ביי-טריט;
היינט דער עיקר נאך-פונם גריבעלע
ניט ארויסקוקן גאך אין שטיבעלע.

ער דערציילט דערביי אזא מעשהלע,
אז פארציטערט ווערט דאס קליין
מייזעלע —

אז איר מוטערל און איר פאטערל
האט אויף טויט פארצוקט א ווילד
קאטערל.

אט דאס קאטערל ווינט אין שטיבעלע
און עס טשאטעוועט רק ביים גריבעלע;

ס'איז א חיהלע — ניט קיין ערלעכע,
און פאר מייזעלעך-א געפערלעכע...

זיצט דאס מייזעלע, דאס יתומהלע,
גאנצע נעכט אליין אין זיין היימעלע —
א פארומערטעס, א פארביטערטעס,
א צעשראקענעס, א פארציטערטעס.

בלויז פון צייט צו צייט קומט דער
אלטיטשקער,

א ברוגזער און א קאלטיטשקער;
ברענגט אין לאפקעלע א קליין סקארינקע
און אין פיסק-א קאפ וואסער קדארינקע.

קארמעט-אן אויפגיך דאס קליין מייזעלע
און לאזט ווייטער זיך אין זיין הייזעלע,
בלייבט שווארצוקעלע א פארומערטעס,
א פארטרויערטעס, א פארקומערטעס...

* *

גאנצע נעכט אליין, א צעטראגענעס,
א פארעלנטעס א דערשלאגענעס —
ווערט משוגע אזש דאס קליין מייזעלע,
אין דער איינזאמקייט פון זיין הייזעלע.

ערשט פארטאג קומט אן דער פאצוק,
טוט א קרים, א דריי מיטן שנוק,
טוט א גריבל זיך און א פארקע,
און זיך שלאפן לייגט אין דער נארקע.
נאך שווארצוקעלען נעמט קיין שלאף
גארניט.

צו זיין בענקעניש נעמט קיין סוף גארניט!
ס'איז דערעסן אים דאס קליין הייזעלע —
אין דער ברייטער וועלט ציט דאס
מייזעלע...

* *

דורך דער עפענונג אין דעם גריבעלע
שטראַמט אַ מילדער שיין פון דעם
שטיבעלע;

און עס דוכט זיך אויס דעם מיזעלע,
אז אַ תפיסה גאָר איז זיין הייזעלע.

עס פאַרגלויבט זיך דאָן דעם שוואַרצוקעלע
כאַטש אַרויסשטעקן דעם שפיץ-שנוקעלע
און אַרויסקוקן פון דעם גריבעלע —

זען, וואָס טוט זיך דאָרט אינעם שטיבעלע.

נאָר דער זיידעניו האָט פאַרבאָטן אים,
דייטלעך אָנגעזאָגט און געראַטן אים:
פונעם גריבעלע ניט אַרויסקוקן.

גאָר דאָס שנוקעלע ניט אַרויסרוקן.

ווען עס וועט-זאָגט ער-שטאַרק און
גרויס ווערן,

אַ דערוואַקסענע, קלוגע מויז ווערן, —
וועט עס מעגן טאָן אלץ, וואָס אים
געפעלט.

און שפּאַצירן פריי אויף דער ברייטער
וועלט.

נאָר דערוויילע מוז דאָס שוואַרצוקעלע
שטילוגעהאַרכזאָם זיין דעם פאַצוקעלע, —

ה. י. ראדאָשיצקי.

ס'קעצל וואָשט זיך.

וואָשט זיך ס'קליינע קעצעלע,

ביי אונדז אין שטוב אויף קעסט,

ביי אונדז אין שטוב אויף קעסט.

מורמלט שטיל די באַבע מיר:

„יא, עס קומען געסט,

יא, עס קומען געסט“.

און דאָס ווייסע קעצעלע

שפּרינגט אויף — היפּ! — פון אָרט,

שפּרינגט אויף — היפּ! — פון אָרט.

ס'דוכט זיך אים, אַ מיזעלע

גראַבלט דאָ און דאָרט,

ס'דוכט זיך אים אַ מיזעלע

גראַבלט דאָ און דאָרט.

כאַטש אין גריבעלע, אין געפענקעניש,
איז קיין שיעור ניטאָ צו זיין בענקעניש...

* * *

האָט דעם מיזעלע דאָס דערעסן שוין,
זיך גענוג, גענוג אָנגעזעסן שוין

אין דער פינסטערניש פון זיין תפיסהלע,
צייט, שוין צייט צו טאָן אַ געניסעלע!

שוין גענוג, גענוג אָנגעליטן זיך —

ווייל שוואַרצוקעלע מער ניט היטן זיך;

ס'איז דאָס לעבן זיינס ווערט אַ ציבעלע,

ווען עס זיצט דורכאויס אין דעם גריבעלע.

אַ פאַרלאַנג אין אים בריווט אַ זוּדיקער:

פון דער מיזן-לאַך, פון דער ברודיקער,

גיין אין וועלט אַריין, אין דער ליכטיקער,

אין דער שטראַלנדער, אין דער

ציכטיקער.

זיך אַרויסרייסן פון זיין תפיסהלע

אויף דער פרייער וועלט, כאַטש

אַ ביסעלע —

האָט שוואַרצוקעלע פעסט אַנטשלאָסן זיך;

וואָס עס האָט צו טאָן — שוין באַשלאָסן

זיך...

דער אויסלייזער

(א עלקסמעשה)

היינט, אָט מאָרגן, אָט מאָרגן, אָט היינט, ביי וואָנען ער האָט זיך גאָר באַהאַלטן.

אָזוי ווי די צייט איז געוואָרן קורץ, מע האָט שוין געדאַרפט קומען קאַנטראָלירן די קאַסע, און קיין געלט איז נישט געווען, האָט דער נאָמן קיין אַנדער ברירה נישט געהאַט ווי דערטרינג-קען זיך.

אים האָט נישט אָזוי פאַרדראָסן, וואָס ער פאַרלירט די שטעלע, נאָר—וואָס זיין פאַטערס נאָמען וועט צוליב אים פאַרשוואַרצט ווערן.

און אין דעם באַשטימטן טאָג—ס'איז געווען פרייטאָג—איז ער אַוועק צום טייך. ער האָט אויסגעטאָן דעם מאַנטל מיטן הוט, זיך גע-שטעלט אויף די קני און גענומען זיך געזעגע-נען—מיט דער מוטער, מיט דער פֿלה, מיט דער זון, מיט דער לבנה, מיט דער וועלט.

ער האָט זיך מתווה געווען. אַנדערש קען ער נישט.

דאָרטן ביים ברעג טייך איז דאָן גראָד אַרומגעגאַנגען אַ מענטש—א ייד, אַ יוועליר. ער האָט געוואַרט, די פישער זאָלן אַרויסשווי-מען מיט די פיש. געוואַלט קויפֿן פרישע פיש אויף שבת. אַלע פרייטאָג פלעגט ער דאָ אַהער קומען. איז ער דאָס מאָל אויך געקומען.

ווי דער נאָמן האָט זיך אָפּגעזעגנט מיט דער וועלט און מיט אַלץ, האָט ער געוואַלט לויפֿן אין טייך אַריין.

דער ייד איז געשטאַנען הינטער אַ בוים און אַלץ געהערט. ווי דער נאָמן האָט גענומען לויפֿן אין טייך, האָט דער ייד אים אָנגעכאַפט.

דער נאָמן האָט זיך גענומען רייסן. — סטייטש? וואָס האָסטו פאַר אַ רעכט,

מיר נישט צו לאָזן זיך נעמען מיין לעבן?

פרעגט ער אים, דער ייד, אָפּ צוריק:—וואָס

פאַר אַ רעכט האָסטו צו נעמען זיך דאָס

לעבן? אַ קונץ איז צו שטאַרבן? — אַ קונץ איז

צו לעבן און ליידן!

רופֿט זיך אָפּ דער נאָמן: — ער קען נישט

לעבן.

אין אַ שטאָט איז אַמאָל געווען אַ באַווסטער נאָמן, זייער אַן ערלעכער מאַן. אַ קריסט.

ויהי היום איז ער קראַנק געוואָרן און אַוועקגעשטאַרבן. איז געבליבן נאָך אים אַ פרוי מיט אַן איין-איינציקן זון.

איז ווייל ער איז געווען אַן ערלעכער מאַן, האָט מען אַרויפגעזעצט אויף זיין שטול זיין זון. דער זון האָט זיך אויך אָרגנטלעך אויפגע-פירט און מ'איז פון אים אויך געווען צופרידן. דער יונגער נאָמן האָט געהאַט אַ חבר, אַ פריינד אַ זון, אַ גרויסן גבירס.

די ביידע יונגע לייט האָבן זייער גוט געלעבט.

האָט זיך געמאַכט, אַז זיי האָבן זיך ביידע באַקאַנט מיט אַ מיידל און זיי האָבן זי ביידע ליב געהאַט.

איז ביי זיי געבליבן — מע וועט פרעגן ביי איר (מיט צווייען קען מען דאָך נישט חתונה האָבן); וועמען זי וועט אויסוויילן, דער וועט זיין דער גליקלעכער.

האָט דאָס מיידל אויסגעוויילט דעם נאָמן. דעם חבר האָט דאָס זייער פאַרדראָסן. נאָר די שנאה האָט ער פאַרבאָרגן אין האַרצן און האָט זיך געוויזן, אַז ער איז דעם נאָמנס אַ גוטער פריינד ווי געווען.

איינמאָל איז דער חבר געקומען צום נאָמן און געבעטן לייען צען טויזנט טאַלער. אין צוויי טעג אַרום גיט ער עס אים אַוועק. דער נאָמן האָט קיין זאך נישט אויסגערעכנט. איז ער אַריין אין קאַסע און געליען דעם חבר צען טויזנט טאַלער.

אָזוי ווי דער חבר האָט געוויסט, אַז דער נאָמן איז אַן אַרעמאָן, האָט ער אַוועקגעשיקט אַ מסירה, וווּ מע באַדאַרף, אַז דער נאָמן האָט אויסגעבראַכט צען טויזנט טאַלער.

קורץ—מע האָט גלייך אַריינגעשיקט אַ פאַ-פיר, דער נאָמן זאָל ברענגען די קאַסע אין אָרדענונג—מע קומט קאַנטראָלירן.

דער יונגער נאָמן האָט גענומען בעטן ביים חבר דאָס געלט. האָט יענער געזאָגט: — אָט

— איינמאל — זאגט דער קייסער, — אז
איך בין א קייסער און סע האָט זיך מיר גע-
חלומט, מוז איך דאָס אויספירן. סיידן דער
פויפסט אליין זאָל מיר מתיר גדר זיין און
די גזירה מבטל מאַכן.

רופט זיך אָפּ דער נאמן: — דאָרף מען שיקן
צום פויפסט.

זאגט דער קייסער: — ניין, איך דאָרף נישט
שיקן, סיידן די יידן אליין וועלן שיקן צו אים.
דערביי האָט אים דער קייסער פאַרזאָגט,
ער זאָל קיינעם פון דעם חלום נישט דאָכטן.

גייט אַרויס דער נאמן פון קייסער אַ פאַר-
דאָגהטער. וואָס זאָל ער דאָ טאָן? ער האָט
דאָך געדענקט, וואָס אַ ייד האָט אים געטאָן
פאַר אַ גוטס.

קורץ — ער האָט לאַנג נישט געטראַכט.

— איצט איז די בעסטע צייט, איך זאָל
אַפּטאָן אַ טובה אַלע יידן.

דער נאמן פלעגט פאַרן אַהיים צו דער
פרוי צוויי מאל אַ יאָר: פסח און ניטל. אזוי,
ווי עס איז געווען פאַר פסח, האָט ער געבעטן
אורלויב אויף צו פאַרן אַהיים. ער איז אָבער
נישט געפאַרן אַהיים, נאָר גענומען אַ גוטן
פערד, זיך געזעצט רייטנדיק און געפאַרן
דורך טאָג און דורך נאַכט גלייך אין דער
שטאָט, וווּ ער איז געווען אַמאָל נאמן, צו
דעם יידן, וואָס האָט אים געראַטעוועט דאָס
לעבן.

און ער איז אָנגעקומען פונקט צום ערשטן
סדר, פסח ביינאַכט.

געגאַנגען איז ער אָנגעטאָן ווי אַ גלח.
ער האָט אָנגעקלאַפט אין טיר. די טיר איז
געווען אָפּן. איז ער אַריינגעגאַנגען.

— וואָס מאַכסטו? — פרעגט ער דעם יידן.
קוקט אים דער ייד אָן פאַרווונדערט.
— דערקענסט מיך נישט? איך בין דאָך דער
און דער, וואָס דו האָסט אַמאָל געראַטעוועט
פון טויט.

זאגט דער ייד: — ביסט מיין גוטער גאָסט.
דערציילט אים דער נאמן די גאַנצע גע-
שיכטע מיטן חלום און זאָגט אים: — איך בין
געקומען צו דיר, איך וויל ראַטעווען אַלע

פרענט דער ייד: — זאָג מיר, פאַרוואָס?
ענטפערט דער נאמן: — אז איך וועל דיר זאָגן
פאַרוואָס, קענסטו מיר דען העלפן? און אויב
דו קענסט, וועסטו דען העלפן?
זאגט דער ייד:

— אפשר קען איך דיר העלפן און אפשר
וועל איך דיר העלפן.

האָט אים דער נאמן דערציילט די גאַנצע
געשיכטע.

האָט דער יוועליר דאָן גענומען דעם
נאמן, אַוועקגעפירט צו זיך אַהיים און געגעבן
אים צען טויזנט טאַלער, וואָס ער האָט געהאַט
אַפגעשפאַרט אויף דער עלטער.

— נא, גיי, לייג אַריין אין קאַסע און לעב!
דער נאמן האָט צוגענומען דאָס געלט,
אַוועקגעלייגט עס אין קאַסע און אַלץ איז
ווידער געוואָרן גוט. מער האָט ער זיך מיט דעם
יידן נישט געזען. ווייל ער האָט שפּעטער אויך
נישט געהאַט קיין געלט אָפצוגעבן.

דערחייל איז געקומען די צייט און מ'איז
אַראָפגעקומען קאַנטראָלירן די קאַסע. האָט
מען געפונען דאָס געלט אינגאַנצן. ס'האָט נישט
געפעלט אַ האָר. האָט מען אים נאָך געגעבן
אַ „נאַגראַדע" און ער האָט אָנגעהויבן וואַקסן.
ער איז ווייט רוק געשטיגן אין דער הויך,
ביז וואַנען ער איז געוואָרן אַ קיניגלעכער
סעקרעטאַר, אַ פאַרטרויטער. דער קיניג פלעגט
שלאָפן אין איין צימער (ווייזט מיט דער האַנט)
און ער — פאַרגיט אין אַ שכנותדיקן צימער.

ויהי היום — איינמאל אין מיטן נאַכט האָט
דער קייסער אָנגעקלאַפט — דער סעקרעטאַר
זאָל צו אים אַריינגיין.
איז ער אַריין.

— מיט וואָס קען איך דינען?

זאגט צו אים דער קייסער: — אזוי און אזוי.
איך האָב זיך אויפגעכאַפט פון שלאָפן. איך האָב
געזען אַ חלום, און אין חלום האָב איך אַ גדר
געטאָן אַרויסצוטרייבן אַלע יידן פון מיין לאַנד
— פיל עס געפינט זיך — ביז שבוועות. דעה נאמן
איז געווען אַ אוהב ישראל. האָט ער אָנגעהויבן
בעטן פאַר די יידן. ס'האָט אָבער גאַרישט
געהאַלפן.

זאגט דער ייד:—מע וועט דאך מיר צום פויפסט ניט צולאזן.
זאגט דער קייסער:—נא דיר מיט מיין שליסל,
אז דו ביסט געשיקט פון מיר!

קורץ—דער ייד איז געקומען קיין רוים,
האט געוויזן דעם שליסל פון קייסער און מע
האט אים אריינגעלאזט צום פויפסט.
דעם יוועליר איז שוין, ווייזט אויס, באשערט
געווען צו ווערן א גואל ישראל:
דער פויפסט האט זיך צוגעהערט צו זיינע
רייד און ארויסגעגעבן אים די התרה.

דערווייל איז שוין געווארן גאר נאענט
דער טאג, וואס דער קייסער האט באשטימט
ארויסצוטרייבן די יידן.

דער יוועליר האט דערפון געוואוסט און
האט דעריבער מיט אלע כוחות גענומען לויפן
אהיים. ער איז געלאפן דורך טאג און דורך
נאכט, וואלט אויס און וואלט—אין... א צווייג פון
א בוים האט אים אויסגעשטאכן אן אויג. האט
ער גענומען מיט א פאטשיילע, ארומגעוויקלט
די ווונד און געפארן ווייטער.

פאר פרייד האט ער קיינע יסורים ניט גע-
פילט.

אז ער איז געקומען ניט ווייט פון שטאט,
איז אונטער אים דאס פערד געפאלן. האט ער
ניט געווארט קיין מינוט און גענומען לויפן
צופוס.

קורץ—אז ער איז געקומען אין שטאט, האט
ער שוין געפונען אלע יידן, ווי זיי שטייען
שוין מיט די שטעקנס אין די הענט, מיט די
טארבעס אויף די פלייצעס.

ער האט אויפגעהויבן הויך די התרה אין
אין האנט און אין דער אנדערער — דעם
שליסל צום קייסער.

מע האט אים אריינגעלאזן אין פאלאץ.
דער קייסער האט דערזען די התרה און
האט מבטל געמאכט די גזירה.

אלע יידן האבן זיך צוריקגעקערט יעדערער
צו זיין הויז און זיין הויזגעזינט.

דער יוועליר איז אויך אועקגעפארן
אהיים.

יידן. מיין עצה איז, איר זאלט גלייך אוועק-
שיקן צום קייסער א שליח, און ער זאל דער-
ציילן, אז אייער רב האט זיך אין דער און
דער נאכט געחלומט, אז דער קייסער האט אנד-
געטאן ארויסצוטרייבן אלע יידן פון זיין לאנד.
אויך זאל דער שליח בעטן דעם קייסער, ער
זאל די גזירה מבטל מאכן.

דערביי האט ער זיי אויך דערציילט די
ווערטער פונם קייסער, אז נאך דער פויפסט
אליין קען אים מתיר נדר זיין. ער האט זיי
געלערנט, ווי אזוי צו ריידן מיטן קייסער:
—אויב דו, קיניג, באווייליגסט, וועלן מיר פארן
בעטן די התרה.

און ער האט זיך געזעגנט און איז אוועק-
געפארן.

דער ייד איז גלייך אוועק צום רב און
דערציילט אים וועגן דער גזירה. האט מען
געמאכט אן אסיפה און אויף דער אסיפה האט
דער רב אזוי געזאגט:—אזוי ווי דער אויבער-
שטער האט דך באשטעלט צו זיין אנדזער
שליח, נאך מיט וויפיל יאר צוריק — על כן
מוזטו פארן צום קייסער און אויך צום פויפסט,
ווען עס וועט גויטיק זיין.

דער יוועליר האט ניט איבערגערעדט קיין
ווארט און איז גלייך אוועקגעפארן צום קיי-
סער.

געקומען צום קייסער, האט ער גענומען
בעטן רחמים, ער זאל מבטל מאכן די גזירה.

פרעגט דער קייסער:—פון וואנען ווייסטו
וועגן דער גזירה?

זאגט דער יוועליר:—אזוי און אזוי, אנדזער
רב האט זיך געחלומט, אז דו האסט זיך
א נדר געגעבן ארויסצוטרייבן אלע יידן פון
דיין לאנד. על כן בין איך געקומען צו דיר,
אדוני קיניג, בעטן ביי דיר רחמנות — זאלסט
די יידן ניט ארויסטרייבן.

זאגט דער קייסער:—איך קען דאס ניט טאן,
סיידן דער פויפסט זאל מיר מתיר נדר זיין,
ווייל נאך דער פויפסט אליין קען מיר מתיר
נדר זיין. זאגט דער ייד:—גוט, וועל איך פארן
צום פויפסט בעטן די התרה.

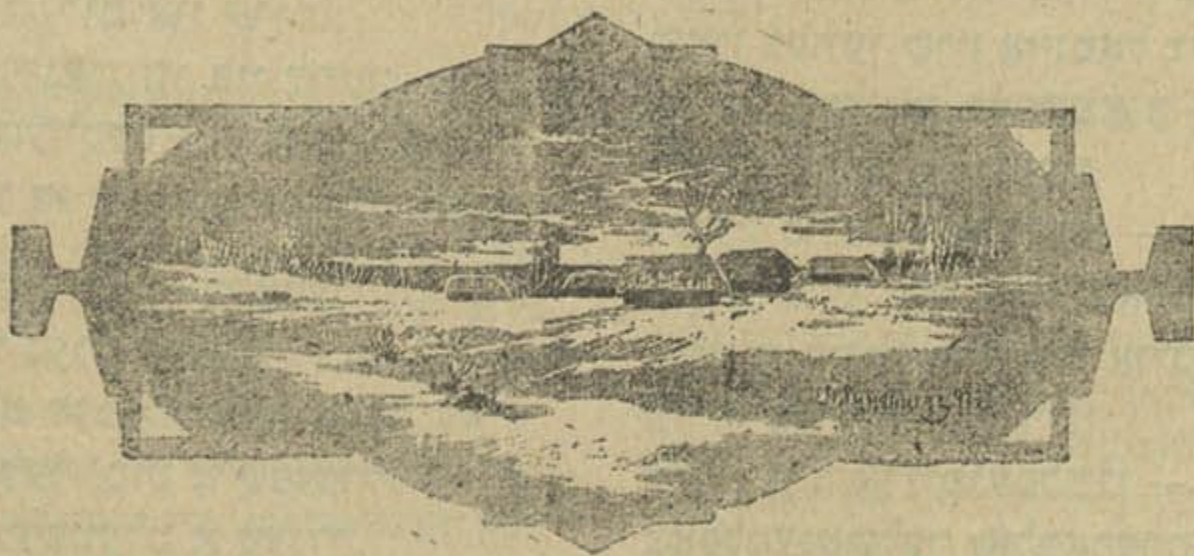
האט דער קייסער איינגעשטימט:—פאר!

ישראל. דיין אויג האָט גערעטעוועט אַ גאַנץ
לאַנד יידן.

דערציילט—מאַריאַשע רעפּאַרטי-חיימסאָן,
פאַרשריבן — ש. באַסמאָסקי.
ווילנע, 1923.

אַז די פרוי האָט אים דערזען אַ פאַרווונדעטן,
אַן אַן אויג, האָט זי צו אים אַזוי געזאָגט:

— דאַנק גאָט, מיין מאַן, וואָס דו ביסט לעבן
געבליבן. דו ביסט געווען אַ קרבן פאַרן פּלל!



ספּעציעל פאַר די „גרינינקע ביימעלעך“.

משה בראָדערזאָן.

צאָפּלמענטשעלעך (*).

קאָפיטעלע י'.

(סוף).

אַט אַזוי אויף באַנק אויף גלאַטער
האַט געדרשנט מויו די זאַטע;
און מיט פּלוצלימדיקן דריי
עליע געצלען — ביז צום וויי —
שארף אַ ביס געטאָן אין פּיאַטע!
און מיט עקעלע אַ דריי —
האַקום-פּאַקום! איינט און צוויי,
טויז — אין ערגעץ איז פאַרפאַלן...
איז זיך קודם מיט געשריי
קלעקפאַפּיר אַראָפּגעפאַלן —
נישט געוויסט פון וווּ, פון וואַנען,
ווי פון הימל — ווייט פון דאַנען
איז עס אים געווען באַשערט...
טראַסק! פון בענקל אויף דער ערד!
און אַז אויסגעהערט, אַז שטיל איז.

פּול מיט ספּר און מיט חכמה איז דאָס
מייזעלע אַ זאַטע,
איז דאָס מייזעלע אַרויף אויף באַנק אויף
גלאַטער,
(ווייל—באַשלאָסן: נישט צו לאָזן אין דער
דאַנגער באַנק
שארפן שפּיציקן געדאַנק!)
און צו זיי אַזוי געזאָגט:
— „שאַט!.. ע!.. מענטשעלעך! באַלד
טאַגט!
„און ביז טאַג אויף וועלט וועט שיינען,
„וועט נישט העדפן אייער טענהן —
„נישט קיין גואל, נישט קיין טאַטע,
„נישט קיין אַתּה בחרתנו.
„נישט קיין דינגען זיך און מאַנען,
„נישט קיין עבר זיך דערמאַנען!“

(* זע „גרינינקע ביימעלעך“ נומ. 6—5 (15—16).

שטיל איז, רויק איז ארום —
האט ער זיך געטאפט די זייטן,
(נאכן פאלן — א רגילות...)
און געזען: נישטא קיין מום,
נישט חלילה, לום אוי קרום!
אלץ, א שטייגער, ווי ביי לייטן:
מיט פישטשעווקעס מיט אלע גאנץ!
כאטש הייב די פיס און גיי צום טאנץ!

האט ער פונם חלום — בלאסער
זיך געגאסן נעגל-וואסער;
איינגעהייצט דעם קליינעם אויוון
מיט פאפירלעך, מיט א שפענדל;
וואסער צוגעשטעלט א פענדל,
אנגעהויבן זיך צו דרייען —
פון דעם אויוון צו דעם אויוון,
ביז — גענומען האט שארייען,
בלייבן זיך אויף נייעם טאג
(איידער ווען און איידער וואס
קומט דאך אן דער „פעלות“...)
האט ער שטיל געטאן א זאג:
— אוי, מה טובו! אוי, מה טובו!
און אין טלית און אין תפילין,
מיט א זיפן און מיט א שטיקן,
האט ער זיך — פאר זיך פארטראכט
און אזוי צו זיך געמאכט,
שטארקער, זיכער און באווארנט —
אנגעהויבן פונם פארנט:
— אוי ווי גוט איז אן א גרענעץ!
„אוי, מה טובו! ווי ס'איז וויל!“ —

און — אן עפן מיטן מויל,
און ארויסגעלאזט א גענעץ,
אבער סארא פיינעם גענעץ!

גענעץ קומט נישט צו קיין גענעץ!
ס'איז געווען שוין איינמאל גענעץ!
איבער שכל און פארשטאנד —
גענעץ שבגענעץ גענעץ,
גענעץ פונם גענעצלאנד! —
און א קלער טאן נישט באוויזן,
נישט א פינטל טאן מיט אויגן,
ווי די פירען, ווי די ריזן
זיינען אים ארויסגעפלוין —
צאפלמענטשלעך זאלבאפערט!

און צו שטריקלעך און צו ווענט,
און מיט אייגעלעך צעברענט —
זיך געווענדט און אומגעקערט!

ווען עס ווענדט זיך נאך אן מיר —
וואלט איך אפשר נאך וואס זאגן,
ביזקל ס'וועט באמת טאגן!

ס'וועט געשען נאך אן א שיער
מעשיות מיט מיין קלעקפאפיר,
מיט די צאפלמענטשלעך פיר —
ביזקל אמחן יאריד...

בין איך אבער איצטער מיד,
זאל גאט מיר דערפאר נישט שטראפן.
מיינע העלדן ווילט זיך שלאפן
איצטער — מיט די אויגן אפן.



מעשיות פון א קליינעם וואַנדערער*.)

(ערינערונגען פון א יידישן יינגל אין אוקראינע בעת דער מלחמה און פאָגראַמען.)

פון י. דראַכלער.

אזוי פלעגט זאָגן די באַבע. און ווי נאָר די באַבע פלעגט עס זאָגן, אזוי האָט די מאמע מיינע מיט פייגעלעס מאמע ביילע גענומען שאַקלען מיט די קעפּ.

איך האָב שוין געוואוסט, אז פון דעם שאַקלען מיט די קעפּ וועט זיך אויסלאָזן, אז אלע וועלן זיך צעוויינען. ביי פייגעלעס זיידן וועט זיך אָנהייבן צו טרייסלען די באַרד און ער וועט אלעמאָל צוברומען:

— שיין, שיין זיך דערלעבט!..

איך האָב פיינט, אז מע וויינט. ווען איך זע, ווי אנדערע וויינען, וואַרגט מיך באַשטענ-דיק עפעס אין האַלדז, און ס'פאַרגייט מיר אין די אויגן אזא האַרב, ווי ווען מ'רייבט כריין. דערפאַר פלעג איך ליב האָבן בשעת עסן זיך פאַררוקן אין א ווינקל. און פונקט, ווען אלע האָבן גענומען שרייען און פילדערן, פלעג איך מיר שפילן אויף די אויערן. קיין גרויסער קונץ איז דאָס נישט. ווען ס'איז א גרויסער טומל און געפילדער, נעמט מען און מ'לייגט אריין די פינגער אין ביידע אויערן, און אז מע מאַכט אזוי מיט די פינגער אריין און ארויס, קומט עס אויס ווי מ'שפילט. מיך האָט עס אויסגע-לערנט משהלע, יענער משהלע וואָס מע האָט אים גערופן משהלע נאָניע.

אך, קינדער, איז דאָס געווען א מוזיק, דער משהלע, וואָס פאַר א קונצן ער האָט נאָר געוואָלט, האָט ער אייך געקענט מאַכן. אסך קונצן האָט ער מיך אויסגעלערנט. נאָר שפילן מיט דעם נעזל ווי ער האָב איך נישט געקענט.

משהלע האָט געשפילט אויף זיין נעזל, פונקט ווי אַנטאָש דער פאַסטעך אויפן פייפל, אָבער פונקט, זאָג איך אייך, עס זאָל פעלן א האַר. ווען משהלע פלעגט נעמען שפילן אויפ

3

איך בין א "בעזשעניעץ" (**).

איר ווייסט מסתמא נישט, "וואָס אַ בעזשעניעץ" מיינט. און איך ווייס. ווייל איך בין אליין גע-ווען א "בעזשעניעץ".

"בעזשעניעס" וויינען נישט אין באַזונדערע הייזער, נאָר אלע צוזאַמען. מ'נעמט א גרויס, גרויס צימער אזא און מע פאַקעוועט עס אָן מיט מענטשן, מיט "בעזשעניעס" מיין איך, און אזוי וויינט מען.

און אין קיין בעטן שלאָפן אויך נישט די בעזשעניעס, נאָר אויפן דיל. מ'לייגט אונטער אן איבערבעט אָדער א קישן, אָדער גאָר א זאַק און אלע לייגן זיך אויס אין שורות און מ'שלאָפט אזוי.

ווי נאָר מיר זיינען אָנגעקומען קיין קא-מענעץ, האָט מען אונדז א נאָמען געגעבן "בע-זשעניעס", און מע האָט אונדז אלעמען אריינגענומען אין א גרויס, גרויס הויז, וואָס מע האָט עס גערופן "הכנסת-ארחים". און דאָרט האָבן מיר אלע, אלע געוואונט. ארום, לעבן די ווענט, זיינען געלעגן די פעקלעך און אין מיטן צימער האָבן מיר געוויינט און געגעסן.

איך האָב זייער ליב געהאַט די צייט, ווען מ'פלעגט גיין עסן. ווי נאָר מ'האַט אָנגעהויבן דערלאַנגען דאָס עסן, פלעגט ווערן א געשטוי-פער, אזא טומל און געפילדער, אז מ'האַט געקענט טויב ווערן. די האָבן זיך געריסן אי-בער א לעפל און אנדערע איבער א פלאץ ביים טיש. מיר פלעגן זיך נישט שטופן.

— גאָט ווייסט דעם אמת, איך קען נישט, ס'איז נישט פאַר אונדזער גראַד מענטשן" —

(*) זע גר. ביימ" נומ. 7.

(**) אַנטלאַפענער.

און ניט אין פאס, נאָר אין דאָרף זיינען מיר, אין דאָרף אונטער יענעם גרויסן ברעג, וווּ די האַזשענעס וואַקסן. געפין איך אַ רויטע האַ-זשענע, אַ זויערע, ווי דו האַסט ליב. שריי איך צו דיר: „שלמהלע, אַט האַסטו אַ רויטע זויערע האַזשענע.“ געפֿינסטו אַ שוואַרצע האַזשענע, אַ זיסע, ווי איך האָב ליב. שרייסטו צו מיר: „פֿייגעלע, אַט האַסטו אַ שוואַרצע זיסע האַ-זשענע.“

אַט אַזוי פלעגט זי זיך ליב האָבן צו שפּילן, פֿייגעלע.

נאָר איינמאָל, געדענק איך, האָב איך אויך געוואָלט זען דאָס דאָרף. דאָס איז געווען דע-מאָלט, ווען מע האָט אונדזער טיראַליערקעס קעלבעלע פאַרקויפט צום קצב. דאָס קעלבעלע איז געווען אַזא שיינס, אַ ווייס מיט רויטע פלעקן. די גאַנצע צייט איז דאָס געלעגן פאַרשפּאַרט אין אַ קליין פינסטער קעמערל. אויפן הויף האָט מען עס ניט געטאַרט אַרויסלאָזן. דער באַלעבאַס האָט ניט גע-וואָלט. איז דאָס געלעגן, דאָס קעלבעלע, אַזא אומעטיקס, געלעגן און געמריקעט אַזוי לאַנג, ביז די באַבע האָט גענומען און עס פאַרקויפט צום קצב. האָב איך געבענקט נאָכן קעלבעלע און עס זייער געוואָלט זען. בין איך אַריין איינמאָל מיט משהלען אין פאס אַריין. ער, משהלע, האָט גע-שפּילט אויפן נעזל, ווי אַנטאָש דער פאַסטעך אויפן פֿייפעלע, און איך האָב פאַרמאַכט די אויגן און געזען אונדזער קעלבעלע אַ לעבעדיקס דאָרט אינם טאָל, וואָס לעבן טייך... איך זיך אַזוי לעבן אַנטאָשן אויפן גרויסן שטיין, וואָס אויפן באַרג. אַנטאָש שפּילט, און איך קוק אַראָפּ אין טאָל. און דער טאָל איז באַדעקט מיט שעפע-לעך און קלייניקע קעלבעלעך. און אונדזער קעלבעלע איז אויך דאָרט. און אַזא פֿריילעכס איז דאָס קעלבעלע אונדזערס, נאָר ס'בריקעט און בריקעט. און איך וואָלט אויך געוואָלט אַזוי בריקען, אַראָפּפליען גלייך אויפן טאָל און בריקען. פאַרדרייט זיך מיר אָבער דער קאַפּ און איך טוליע זיך צו אַנטאָשן, און אַנטאָש שפּילט אַזוי שייך.

(המשך קומט)

נעזל, האָט מע נאָר באַדאַרפט פאַרמאַכן די אויגן און מע האָט באַלד געזען אַנטאָש דעם פאַסטעך, ווי ער זיצט דאָרטן אויפן גרויסן שטיין וואָס אויפן באַרג. ער, אַנטאָש, זיצט זיך אַזוי און פֿייפט אויפן פֿייפעלע, און דאָרט, אין פֿיי-פעלע טאַקע קרעכצט עפעס און וויינט.

פֿייגעלע, אַז זי האָט פאַרמאַכט די אויגן, האָט זי, אויך, זאָגט זי, געזען אַנטאָשן, נאָר ניט אויפן באַרג, נאָר אונטערן באַרג. און ניט ער זיצט אַנטאָש, נאָר ער שטייט גאָר, שטייט און שפּילט אויף זיין פֿייפעלע און די שיקסלעך אַרום אים טאַנצן אין אַ ראָד.

איר ווייסט, קינדער, זינט מיר זיינען אַרויס פון דאָרף, האָבן מיר ביידע, איך און פֿייגעלע, באַקומען אַזא טבע, אַז וואָס מיר האָבן נאָר געוואָלט זען, פלעגן מיר פאַרמאַכן די אויגן און אַזוי לאַנג טראַכטן און טראַכטן, ביז מיר האָבן געזען, וואָס מיר האָבן געוואָלט. פֿייגעלע פלעגט זייער אָפט וועלן זען דאָס דאָרף. איך ניט. און ווי נאָר זי פלעגט מיך רופן אין יענעם גרויסן צוקער-פאַס, וואָס ס'איז געלעגן אויפן הויף פון „הכנסת אורחים“, האָב איך שוין געוויסט, אַז זי וועט דאַרפן פאַרמאַכן די אויגן, פֿייגעלע, און וועט מיר נעמען דערציילן, ווי אַזוי ס'איז אין דאָרף.

און קיינער, אַחוץ משהלען און אונדז ביידן, האָט נישט געוויסט פון דעם דאָזיקן באַהעל-טעניש אונדזערן. פֿייגעלע פלעגט זיך פאַרקלייבן אין פאַס פריער און איך — נאָך איר. און ווען מיר האָבן זיך ביידע גוט צעזעצט, פלעגט פֿיי-געלע פאַרמאַכן אַזוי די אויגן און אָנהייבן: „שלמהלע, שלמהלע! אַי, מיר זיינען ניט אין קאַמענעץ און ניט אין פאַס, נאָר אין דאָרף זיינען מיר, אין דאָרף ביי אונדז אין גאָרטן צווישן די וויינשליימלעך. נעמסטו און קריכסט אַרויף אויף אַ וויינשליימל און רייסט רויטע וויינשעלעך מיט די ריטעלעך און טוסט זיי מיר אָן פאַרלעכזויז אויף די אויערן, ווי אוי-רינגלעך. נעם איך און באַבייט די וויינשעלעך און פלעכט דיר אויס פון די ריטעלעך מיט די קערעלעך רינגעלעך...“ אָדער גאָר: „שלמהלע, שלמהלע! אַי, מיר זיינען ניט אין קאַמענעץ

ווען א ייד איז געווען איין נאכט דער קיניג איבער פוילן.

א שיינע מעשה מיט דעם רב ר' שמואל וואהל, וואס איז געווארן קיניג פון פוילן
און מבטל געווען א שווערע גזירה קעגן יידן.

ווען זיין שווער איז געשטארבן, האט רבי
שאל איבערגענומען זיינע געשעפטן און איז
וואס א מאל רייכער געווארן.

ער פלעגט פארקערן מיט די גרעסטע
פריצים פון לאנד. די שלאכטשיצן האבן אים
שטארק געשעצט פאר זיין ערלעכקייט און פאר
זיין קלוגשאפט, און ווען נאך עס איז געווען
א פארוויקלטער עסק אין דער מלוכה, פלעגט
מען פרעגן אן עצה ביי רבי שאל וואהל.

צוליב זיין באקאנטשאפט אין קיניגלעכן
הויף איז רבי שאל געווען א שתדלן פאר
יידן. ווי עס האט זיך נאך געטראפן, אז א ייד
איז פארפאלגט געווארן פון א שלאכטשיץ,
פלעגט דער געליטענער זיך ווענדן צו רבי
שאלן און ר' שאל פלעגט אים שיצן דורך
דעם קיניג.

ווען עס האבן זיך אנגעהויבן די וואלן פון
א נייעם קיניג און די ארומרייסענישן פון די
פארטייען וועגן די פארשיידענע קאנדידאטן,
האט רבי שאל געשפילט א וויכטיקע ראָלע.
צו אים פלעגן די שלאכטשיצן זיך לאָזן שיקן
פון זייערע פאלאצן נאך אלצדינג, וואס זיי
האבן באדארפט אין דער צייט פון זייער פאר-
ברענגען אין ווארשע. ביי אים פלעגן זיי בא-
קומען געלט, ווען זיי האבן באדארפט.

ווען עס איז ארויסגעקומען א נייע גזירה
אויף יידן, האט רבי שאל געפרווט באנוצן
זיין באקאנטשאפט מיט די שררות, כדי די
גזירה בטל צו מאכן.

אבער דאסמאל האט זיין שתדלנות ניט
געהלאפן, און ער האט זיך צוריקגעצויגן ברוגז
און האט מיט די שלאכטשיצן ניט געוואלט מער
פארקערן, אזוי ווי פריער.

און זיין חשבון איז געווען א ריכטיקער.
ווען מע האט שוין געהאלטן ביי דער צענ-
טער וואל, דעמאלט, ווען עס האט ווידער גע-
מוזט געוויילט ווערן דער קאנדידאט, וואס וועט
באקומען מער שטימען פון יעדן אנדערן, האבן

דער פוילישער קיניג איז געשטארבן.

געווען איז דאס אין די אלטע צייטן, ווען
אין פוילן האט נאך געהערשט דאס וואל-קי-
ניגטום. ניט דער זון אדער דער נאָענטסטער
קרוב פון דעם קיניג האט איבערגענומען די
מלוכה, נאך די מיטגלידער פון הויכן אדל, די
שלאכטשיצעס, די גראפן און פירשטן פלעגן
זיך צוזאמענקומען און האבן יעדעס מאָל גע-
וויילט א קיניג פון זייערע מיטגלידער אויף
דעם אָרט פון דעם פארשטאָרבענעם מלך.

* * *

אין יענע טעג האט אין ווארשע, אין דער
פוילישער הויפטשטאָט, געלעבט א ייד רבי
שאל וואהל.

א געבוירענער איז ער געווען פון איטאליע,
ווי ער האט פארבראכט זיין יוגנט. רבי שאל
איז געווען א זון פון רייכע עלטערן. ער האט
געהאט זייער א גוטן קאָפּ און זיין פאָטער
האט אים געוואלט לאָזן לערנען אויף רב.

אין פוילן זיינען דעמאלט געווען די בא-
רימטסטע ישיבות, וואס האבן געהאט א גרויסן
שם אויף דער גאנצער וועלט. פון אלע לענ-
דער פלעגט מען שיקן די יונגעלייט קיין פוילן
דאָרט לערנען תורה און יידישע חכמה.

איז אויך אונדזער שאל וואהל פון זיין פאָ-
טער געשיקט געווארן קיין פוילן אין איינער
פון די גרעסטע ישיבות.

אים איז דאס לעבן אין פוילן מיט דער
גרויסער יידישער פרומקייט, מיט די גאונים
און צדיקים, שטארק געפעלן געווארן.

האט ער באשלאסן צו בלייבן אין פוילן;
האט חתונה געהאט מיט דער טאכטער פון
א גרויסן גביר אין ווארשע, וועלכער איז גע-
ווען א מלווה און א קרוב למלכות.

איז רבי שאל אריינגעטראטן ביי זיין שווער
אין די עסקים און אויפגעגעבן דעם פלאן צו
ווערן א רב.

דעם אנדערן טאג האט באדארפט פארקו-
מען די לעצטע אפשטימונג און דער קאנדידאט,
וואס וועט דערביי באקומען מער שטימען פון
יעדן אנדערן, וועט זיין געוויילט פאר א קיניג.
און איינער פון די שלאכטשיצן האט זיך
אנגערופן:

— עס איז קיין אנדער עצה ניט פאראן.
מיר מוזן וויילן א ייד! וועט ער אונזערע רע-
זיגירן?*, וועלן מיר געווינען צייט א גאנץ יאר...
איר וויסט, אז קיינער פון די קאנדידאטן,
וואס מיר קענען, טויגן ניט... צו וואס זאלן
מיר וויילן א קאליקע פאר א קיניג? לאמיר
ליבער ווארטן נאך א יאר. אפשר וועט זיך גע-
פינען א בעסערער קאנדידאט.

— וויילן א ייד פאר א קיניג פון פוילן? —
האבן זיך אלע צעלאכט. — א שיינע מעשה...
אבער וואס מער זיי האבן וועגן דעם ענין
נאכגעקלערט, אלץ בעסער איז זיי דער גע-
דאנק געפעלן.

— און אויב מיר וויילן שוין א ייד, זאל
עס ווייניקסטנס זיין א פיינער מאן, וואס די
יידן אליין וואלטן זיך ניט געשעמט מיט אים.
— קיין אנדערער, ווי דער ייד וואהל...
— וואהל! וואהל! — האבן אלע גערופן. —
א יידישער שלאכטשיץ... יא, יא, מיר וועלן
וויילן דעם ייד וואהל!

— אמן! — האבן אלע אויסגערופן, און דער
פרעזידענט האט באשטימט צוויי שריפטפירער,
צו פירן דעם פראטאקאל פון דער וואל.
אין דער מינוט מעלדעט זיך גראף וואל-
קאווסקי צום ווארט:

— איך מעלדע אן א נייעם קאנדידאט...
— ווער, ווער? — האט זיך געהערט פון
אלע זייטן, — ווער איז דאס?

עס איז געווען א גרויסער חידוש: אן-
מעלדן א נייעם קאנדידאט אין דער לעצטער
מינוט. דאס פלעגט נאר דעמאלט פארקומען,
ווען אלע פארטייען האבן זיך סוף כל סוף
געאייניקט אויף איין קאנדידאט, אויף
וועלכן מע האט ביז אהער נאך ניט געהאט
געשטימט.

די שלאכטשיצן אנגעהויבן ספעקולירן, ווי אזוי
צו קריגן אזא קאנדידאט, וואס וועט ניט וועלן
אנגעמען די קרוין—און דעמאלט וועלן זיי זיך
וידער קענען שפילן א גאנץ יאר...
און זיי האבן אנגעהויבן צו קומען צו רבי
שאלן...

זיי האבן געוויסט, אז קיינער קען ניט אזוי
גוט ווי ער די פארהעלטענישן פון די איינצלע
גראפן און פירשטן, קיינער ווייסט ניט אזוי ווי
ער, ווער עס וויל באמת ווערן קיניג און ווער
עס פילט זיך ניט בכוח דערצו.

נאר רבי שאל וועט זיי קענען אן עצה
געבן צו וויילן אזא קאנדידאט, וואס וועט תיכף
אפדאנקען* און זיי וועלן נאך א יאר קענען
שפילן די ראָלע פון קיניגוויילער און דערביי
מאכן גוטע עסקים און געניסן פארגעניגן אויף
די קאסטן פון דער מלוכה.

און איינמאל, ווען איינער פון זיינע בעסטע
פריינט, האט אים שטארק דערקוטשעט און
געבעטן, ער זאל זיי דאך געבן אן עצה, וואס
רים די צייט איז שוין צו קורץ און עס קען
זיין באלד צו שפעט, האט זיך רבי שאל דער-
לויבט א ווייז:

— איך האב נאר איין עצה! — האט ער
געזאגט:— אויב איר ווילט זיין זיכער, אז דער
קאנדידאט וועט תיכף אפדאנקען און איר וועט
וידער געווינען א יאר צייט, קענט איר נאר
וויילן... א יידן... זעט איר, א ייד וועט עס
בוודאי ניט וואגן אנצונעמען די קרוין פון פוילן
און איר וועט אייך קענען ווייטער שפילן...

רבי שאל האט זיך געמאכט א ווייז און
אויך דער שלאכטשיץ, וואס האט מיט אים גע-
רעדט, האט עס באטראכט פאר א ווייז. ער
האט זיך צולאכט:

— כא, כא, כא! דאס איז טאקע א גוטע
עצה... אוי, וואלטן זיך מיינע פריינד געהאלטן
ביי די זייטן, ווען זיי זאלן הערן דיין עצה,
א ייד קיניג פון פוילן... כא, כא, כא!

און די צייט פון דער לעצטער וואל איז
אנגעקומען.

(* אפזאגן זיך.

(* אפזאגן זיך.

דער פרעזידענט האָט באַרויקט דעם עולם
און געהייסן פאַרשרייבן דעם פּראָטאָקאָל. דער-
נאָך האָט מען עס איבערגעלעזן און אלע אָנ-
וועזנדיקע האָבן אים אונטערגעשריבן.

— איצט בלייבט נאָך איבער צו וויסן
געבן דעם קיניג פון זיין וואָל און אים ברענג-
ען אַהער — זאָגט דער פרעזידענט ווייטער, —
איך שלאָג פאַר, אַז מיר אלע זאָלן אים באַ-
גריסן מיט גרויס פאַראַד.

— יאָ, יאָ! — האָבן אלע מסכים געווען.
דער שפּאַס איז זיי געפעלן. זיי וועלן זען,
מיט וואָסערע אויגן דער נייער קיניג וועט
אויפנעמען די בשורה.

און איידער וואָס, איידער ווען האָבן זיי
צוזאַמענגעשטעלט אַ פאַראַד מיט פּאַנען און
מיט מוזיק און זיך געלאָזט צו דעם יידישן
קוואַרטאַל, מוידע זיין שאל וואָהלן, אַז ער
איז ערוויילט געוואָרן פאַר אַ קיניג.

עס איז ביי זיי קיין ספק ניט געווען, אַז
רבי שאל וועט תיכף דערקלערן, אַז ער נעמט
די קרוין ניט אָן.

(סוף קומט)

איבערערציילט פון יוקר.

— דער קאָנדידאַט איז דער ייד שאל
וואָהל, אַן אַנשטענדיקער, ערלעכער מאַן! —
האָט וואָלקאָווסקי געענטפערט.

צווישן די פאַרזאַמלטע איז געוואָרן אַ גע-
וואַלטיקער רעש: — וואָס, גאָר אַ ייד?

אַמשטאַרקסטן האָבן זיך אָנגעהויבן צו קאָכן
די בישאָפּן און ערצבישאָפּן, וואָס האָבן אָנ-
טיילגענומען ביי דער וואָל.

— וואָס, אַ ייד זאָל ווערן קיניג פון
פוילן? — האָבן זיי געשריען — דאָס קען דאָך
גאָר ניט זיין!

אַבער דער פרעזידענט האָט נאָכאַמאָל
געלאָזט פאַרלעזן די באַשטימונגען פון דעם
געזעץ.

— אין דעם געזעץ שטייט קיין וואָרט
ניט געשריבן, אַז אַ ייד קען ניט ווערן קי-
ניג! — האָט וואָלקאָווסקי אויסגערופן מיט
טריומף, — מיר מעגן שאל וואָהלן וויילן!

און שאל וואָהל איז איינשטימיק אויסגע-
וויילט געוואָרן אלס קיניג פון פוילן.

— זאָל לעבן דער קיניג! — האָט דער
פאַרויזער אויסגערופן און די שלאַכטשיצן
האָבן אַרויסגעצויגן די שווערדן און געשריען:
— זאָל לעבן!

לייזער וואָלף.

א ו י פ נ ג ל י ט ש.

ווערט אַ טומל, אַ געלעכטער,
הייבט מען אָן די שליטלעך בינדן,
נעמען בעקעלעך זיך רויטלען,
נעמען אייגעלעך זיך צינדן!..

זעצט מען אָן זיך אלע, אלע,
נעמט מען פאַרן מיט געפילדער,
פלוצלונג — באַץ! — און אויסגעקערט זיך.
הילכט אַ פרייד-געשריי אַ ווילדער.

הייבט מען אויף זיך פרישע, רויטע,

און מע מאַכט אַ באַן אַ נייע;

— גוט איז טאַקע נאָר אום ווינטער!..

— אַך, אַ מאַכל!.. אַ מחיה!..

און דער באַרג איז גלאַט און גליטשיק,
גלאַט און גליטשיק ווי אַ שפיגל;
יאָגן שליטעלעך ווי פיילן,
פליען שליטלעך ווי מיט פליגל.

— חברה, — שרייט אַ ראָזער יינגל:

קומט אַ באַן פון שליטלעך מאַכן!

קומט, מיר וועלן אלע פאלן,

וועט עס זיין, פון וואָס צו לאַכן!..

שלום עליכם.

דער הינער-שטרייק.

(כפרות)

גראַטעס-שפיל אין איין אַקט

דראַמאטיזירט פון א. פראַוואַטינער.

ערשטער אַקט.

א אַלטער געזיכטער וואָלט. אן אויסגעהאַקט ווינקל מיט אויסגעקארטשעטע וואַרצלען. אויף דערד וואַלגערן זיך אויסגעהאַקטע ביימער מיט ניט צעזעגטע שטאַמען. ביי דער רעכטער זייט ליגן אויסגעלויגט קלאַסטער האַלץ, געגרייטע אַרויסצופירן. אין דער לינקער זייט ביים אויסגע- האַקטן ווינקל זעט זיך אַרויס אן אַסן פּעלד מיט צוויי געפּעלשטע סטייגלעך היי און תבואה. א קאַלטע הערבסט- זון רייסט זיך פון פּעלד און באַגלריקט די רויטע דעמבן-קרוינען און אַראַפּגעלאָזטע נאָדל-שפיצן פון די נאָדלייבמער, אין אַ האַלבן קהייז שטייט אַ מחנה עופות פון הענער, הינער, גענדו, קאַטשקעס און אן אינדיק. אין מיטן-דער ברוינער גאלאגאנער האַן.

כאָר פון הינער און הענער.

א לויב-ליר מיר זינגען צום גאלאגאנ-ליבן האַן, פאַר דער וויכטיקער אַרבעט, וואָס ער האָט געטאָן! ער בלייבט אונדזער פירער, ער איז אונדזער העלד, ער האָט אונדז געשענקט אַט דעם וואָלט און דאָס פּעלד.

מיר זינגען איצט פרייע ווי פויגל אין לופט! זיין קלינגענדיק קול צו פרייהייט אונדז רופט, ביי הימלען די בלויע-מיר שווערן! מיר שווערן! — אין שטאַט צו די מענטשן זיך קיינמאל אומקערן.

גאלאגאנער האַן פאַרגייגט זיך שטאַלץ. די ברוג-דיקע גענדו און קאַטשקעס גאַנגטשען און קוואַקען. דער אינדיק בייזערט זיך און בלאָזט זיך און שרייט. האַלט דיר! האַלט דיר!

סאַלאַ פונם אינדיק.

האַלט דיר, האַלט דיר, שיינען איינער! כ'חעל צעברעכן זיינע ביינער! דו שטאַלצירסט דאָך גאָר מיט דעם, ווייל האָסט ווייבער-א האַרעם.

ס'איז אַ חרפה, ס'איז אַ שאַנד: אַז איך, אַ קינד פון אינדיע-לאַנד, באַפּוצט מיט קרעלן ווי אַ שררה, זאָל ריידן מיט אַ האַן-וואָס טויג אויף אַ כפרה.

כאָר פון הענער און הינער.

קוואַ, קוואַ, דו גראַבער פון, דו האָסט אַ רויטע שיכור גאָ, *

(*) ז. גר. ביימ. נומ. 3.

יא, יא, א שיכור גאָ,

יא, יא, א שיכור גאָ!

סאַלאַ פונם ברוינעם גאלאגאנער האַן.

קו-קא-רי-קו, לאַנגע גאָ!

מ'עט דיר פאַקן ווי אַ האַן,

מ'עט דיר בינדן, מ'עט דיר שלאַגן,

מ'עט דיר לייגן אין אַ וואַגן,

מ'עט דיר מוטשען אן אַ סוף,

מ'עט דיר קוילען ווי איין עוף!...

קו-קאריקו, לאַנגע גאָ!

מ'האָט געשטאַפּט דיר אן אַ מאַס

מיט די בעסטע זיסע זאַכן,

מע זאָל קענען פון דיר מאַכן —

אַ געבראַטנס — מיט אַ קראַפּ,

פעטע יויך אַ מולן טאָפּ.

כאָר פון הענער און הינער.

יא, יא, יא, פעטע יויך אַ מולן טאָפּ,

פון דיין גראַבן פעטן קראַפּ!

יא, יא, יא, פעטע יויך אַ מולן טאָפּ

פון דיין גראַבן פעטן קראַפּ.

ווייטער האַן: זיי אויף צופיקעניש

לאַמיר גאָר טאַנצן אַ פריילעכס!

אַלע הענער און הינער: אַ פריי-

לעכס, אַ פריילעכס!

מוזיק שפילט, זיי טאַנצן; גענדו, קאַטשקעס און אינדיק רוקן זיך אַפּ אן אַ זייט ברוגזע. די גאַנערס רייסן מיט די פיסקעס די טאַנצנדיקע פאַר די עקן. דער אינדיק רוק בלאָזט זיך און שרייט. האַלט דיר! האַלט דיר! ווען זיי טאַנצנדיקן דעם טאַנץ, טוט דער ברוינער האַן אַ פאַסט מיט די פליגל און שרייט אויס: „קוקירעקו-אַלע הייבן זיך אן שפאַרן צום אויבן-אַן, מיט געשלעג ווערן פאַרכאַפּט די לינגנדיקע שטאַמען פון די ביימער; יעדער זעט צו זיין וואָס העכער. דער ברוינער האַן שטעלט זיך אַרויף אויף אַ הויך-אַפּגעשניטענעם „פיען“ און הייבט אן ריידן.

ברוינער האַן: הערט צו, מיינע פריינד,

וואָס איך וויל אייך איצט זאָגן: אייך איז באַ-

ווסט דער שענדלעכער מנהג פון די באַלעבאַ-

טים. אַלע יאָר, אַז ס'קומט אין דער צייט, פאַלט

כאָר פון הענער און הינער.

אויסן אַרט פון קאטוכס, שטייגן,
האָבן מיר איצטער—ביימער-צווייגן.
מחייט זינען מיר איצט געוואָרן,
מיר האָבן פֿעלדער פֿול מיט קארן!

כאָר פון גענדו.

גאר, גאר, גאר, גאר!
איר מיינט דער פֿויער איו א גאר,
איר מענט אין קארן שוין פֿאַרגעסן,
ווערן, ווערן וועט איר עסן!

כאָר פון הינער.

שווייגט, באַשומערלעך פֿונאַסע!
מיר הערן אלע אייך אין פֿיאַסע!
אבי מיר זינען פֿריי און שוין!
דאָס איו אונדזער בעסטער לויף.

אייניקע הענער-קולות: זיי אויף
צופיקעניש לאַמיר טאַנצן און פֿריילעך זיין.

זיי לאָזן זיך טאַנצן; גענדו, קאטשקעס און אינדיק
פֿילדערן און ליאַרעמען. מיטאַמאָל דערהערן זיך מענטשן-
טריס, אלע בלייבן צעטומלטע שטיין, אייניקע צעמליען
זיך אויף די אָפּגעהאַקטע ביימער-שטאַמען און קוקן מיט
נייגעריקייט צום אַרט, פון וואָנען די טריס הערן זיך.
ס'חייזט זיך אַ מחנה ווייבער מיט זיפן אין די הענט,
זיי קומען צו אלץ געענטער אויף די שפיץ פֿינגער, זעצן
זיך אַראָפּ נידעריקער און שיטן הירוש מיט פֿראַסע.

דאָבּע: ציפּ, ציפּ, ציפּ, ציפּ, ציפּ!
דוואַסיע: טיו, טיו, טיו, טיו, טיו!
בריינע: סילא, סילא, סילא, סילא!

די עופות לאָזן זיך צוגיין געענטער און נעמען זיך
צום פֿיקן. די ווייבער באַמאָלן זיי מיט די זיפן און זעק.
ס'פֿאַרבירט זיך אַ געראַנגל צווישן די ווייבער און עופות.
די גאלגאנער הענער שפּרינגען זיי אין די פֿנימער, ס'באַצחייט
זיך סימנים פון בלוט. דער גאַנצער וואָלד הערט פֿול
מיט איבערגעמישטע קולות פון עופות און ווייבער. צו-
לעצט לאָזן זיך די צעשלאָגענע ווייבער צום אוינגעהאַקטן
ווינקל, וווּ ס'געפֿינט זיך דער העג אין שטאַט אַריין.
די עופות גלייכן אויס די צעשוויבערסע פֿעדערן און קוואַ-
קען אַ טרוימף-קחאָקעריי.

דאָבּע: האָסט געהערט? נו, נו! אַז די
כפּרה זאָלן ווערן אלע מענער מיט די כפּרות
איניינעם, אַ קאַליקע בין איך דאָך געוואָרן!
דוואַסיע: אוי, מיין אויג! מיין אויג!
יידישע טעכטער, ראַטעוועט! איך ווער בלינד!

— אַ אומגליק!
— אַ צרה!
— אַ שלאָק!

אַן אויף זיי און זייערע ווייבער עפעס אַ שרעק,
דער שוואַרצער יאָר ווייסט זיי. זיי כאַפּן אונדז
פון די „סעדעלעס“, שלעפּן אונדז אַרויס איינציק-
ווייז פון די שטייגן, פינדן אונדז און דרייען
אונדז איבערן קאַפּ, בעבען עפעס פון סידור,
דער רוח ווייסט זיי וואָס, און טוען אונדז
אַ שליידער אונטערן טיש. און נאָכדעם טראָגן
זיי אונדז אוועק צום שוחד און דאָרט מאַכט
ער אונדז די שפּיל... ביי זיי ווערט עס אָנגע-
רופן „כפּרות“... ברידער, ביז ווי לאַנג נאָך
וועלן מיר שווייגן? צייט מיר זאָלן מאַכן אַ סוף
צו דער שענדלעכער זאַך, וואָס רופּט זיך
„כפּרות“! לאַמיר זיך שטעלן איינמאַל פֿאַר
אַלעמאַל: וואָס איר ווילט טוט מיט אונדז, נאָר
קיין כפּרות וועלן מיר ביי אייך ניט זיין: אויס
כפּרות!

אַלע: קאָ, קאָ, קאָ! אויס כפּרות! אויס
כפּרות! (ברוינער האָן פֿאַרייגט זיך).

ווייסער האָן: (שפּרינגט אַרויף אויף אַ שטאַם
און זאָגט) קוקאַריקו! געדענקט זשע, טרייע ברי-
דער און ליבע שוועסטער! איין זאַך וואָלט איך
געוואָלט וויסן, צי איר זייט באַוואָרנט אין זיך,
אַז איר וועט ביישטיין קעגן דעם שווערן קאַמף?
צי וועט איר זיך ניט לאָזן פֿירן אין באַד
אַריין? מע וועט זיכער קומען אייך „פֿאַרלייגן“
פֿראַסע אָדער הירוש, און איך קען דאָך אייך,
פֿרעסערס, אַז פֿאַר אַ ביסל פֿראַסע אָדער
אַ הירושל וועט איר אוועקגעבן דריי שאַק אייער.
אַלע: קאָ, קאָ, קאָ, קאָ, קאָ, קאָ! מע זאָל
אונדז אפילו געבן גאָלד! קאָ, קאָ, קאָ!

שוואַרצער האָן: איך האָב אויך
אַ וואָרט! געדענקט זשע נאָכאַמאָל און נאָכ-
אַמאָל, איר זאָלט זיך האַלטן שטאַל און איין!
און טאַמער וועט מען אייך וועלן כאַפּן; זאָלט
איר זיך ניט לאָזן. די אויגן זאָלט איר זיי
אויסדראַפּען! איר זאָלט זיך ניט לאָזן, איר
הערט? אַן עק! אַ סוף! אויס כפּרות!

אַלע: קאָ, קאָ, קאָ, קאָ, קאָ! אויס כפּרות! אויס
כפּרות!

ברוינער האָן: לכבוד דעם נייעם באַ-
שלוס, לאַמיר עפעס זינגען!
אַלע: יאָ, זינגען און טאַנצן!
מוזיק שלאָגט אַן אַן אַקארד.

— וואָס טוט מען? וואָס טוט מען?

— אויף דער גארער וועלט פארלויפט זיך
ניט אזעלכעס!

— נו, נו, האָסטו געהערט אזעלכעס!

אין אפגעהאקטן ווינקל באווייזן זיך מענער מיט
שטעקלעך אין די הענט. זיי דערווען די צעשלעגנע
ווייבער און כאפן זיך פאר די זייטן פון געלעכטער.

קלמן: כא, כא, כא — שוטות! איר זייט
דאך ערגער פון די עופות, כ'לעבן!

זלמן: האָט איר געהערט אמאָל, אז אן
עוף זאל בייקומען א מענטשן? טפשות!

אלע מענער: כא, כא, כא — כא!

דאָבע: ווייסט איר וואָס? אז איר זייט
יאָ אזעלכע בריות, טאָ האלט אליין מלחמה
מיט די עופות! באווייזט שוין איר אליין אייער
בריהשאפט.

ברוך: און מירן אייך באווייזן. גיי שוין
אהיים און וואש זיך ארום און מאך צורעכט
דעם שלומפער דיינעם.

דוואַסיע: אז פארשלומפערט זאָלסטו
שוין ווערן, טאטע זיסער!

די ווייבער פארשוויגן מיט א קרעכצער און קללות.
זרח: נו, חברה מאַנסבילן, לאָמיר באווייזן,

וואָס מיר קענען! מיר זיינען דאך נישט קיין
ווייבער. מאַנסבילן האָבן אין זיך גאָר אן אַני-
דער כוח. מאַנספארשווינען, צו דער אַרבעט!

ברוך: אויב ניט, מעגן מיר זיך שוין אָפּ-
זעגענען מיטן לעבן. קיין לעבעדיקע אהיים
וועלן מיר זיך ניט טאָרן ווייזן.

די מענער נעמען זיך פאַרגנבענען שטילערהיים הינטן-
ארום פון יענער זייט עופות און נעמען מיט די שטע-
קעלעך זיי טרייבן.

אלע מענער: קיש-קיש-קיש, אהיים!
קיש-קיש-קיש, קיש, קיש!

די עופות לאָזן זיך אַרויסגיין אויף א גערומערן
פלאץ, ס'זאל זיי זיין באַקומענער צו פירן דעם קאמף.
ווען זיי דערמילן שוין די יידן מיט די שטעקלעך נאָענט
לעבן זיי, נעמען די עופות שפּרינגען גלייך אין פנים
אריין. פיקן אין די פּיאַטעס, רייסן די קאַפּאַטעס און
פליקן די בערד. ס'ווערט א געקרייער, קוואַקער און
פישטשער אַיבערגעמישט מיט מענער-קולות. שטעקנס
און הענט פאָרן אין דער לופט. אן אמתע מלחמה. מיטאַמאָל
ווארפן די מענער אַוועק זייערע שטעקלעך און נעמען זיך
לויפן מיט מוראדיקע געשרייען.

ערשטער: א באַק האָבן זיי מיר צעלע-
כערט! די באַקציין זעען זיך אַרויס.

צווייטער: א שטיק נאָז האָבן זיי מיר
אַפּגעריסן.

דריטער: אוי, מיין אויג האָבן זיי מיר
אויסגעפיקט!

אַ פּרוי: (קריכט אַרויס פון אונטער אַ בוים,
וואו זי איז געשטאַנען די גאַנצע צייט פאַרבאָהאַלטן) נו,
פאַרוואָס לאַכט איר ניט אַצינד? בריות! איר
האַט דאך געשריען, אז איר זייט מאַנסבילן,
זכרים, מאַנספאַרשווינען.

אין הינטערגרונט באווייזט זיך דער רב מיט די
דיינים, שוחטים, חזן, שמשים, נגידים; גאָר פון הינטן-
א מחנה ווייבער מיט פאַרבונדענע באַקן און שטערנס.

פינפטער: שטילער! קהל גייט אַהער!
קהל גייט צו נעענטער.

רב: נו, וואָס הערט זיך?
ערשטער: (ווייזנדיק אויף זיין פנים) איר
זעט דען ניט, וואָס, ס'הערט זיך? איינמאָל ניין!
מע קען זיי ניט בייקומען!

רב: דאָס זיינען מיר, די דעפוטאַציע, גע-
קומען צו זיי, מיר ווילן זיי פּרעגן מיט גוטן;
וואָס ווילן זיי?

שוחט: א פאַטעפאַלנאַסט פון עופות! נו,
נו, מיט גוטן גאָר! (כאַפט זיך צום הלף).

אַלע: ניין, ניין, גאָר מיט גוטן! רבי,
רעדט! קומט צו נעענטער.

מע גייט צו נעענטער צו די עופות, דער רב רוקט
זיך אַרויס צוערשט און הייבט אן ריידן. די עופות
שטייען צעשוויבערטע, אַבער מיט אַפּשיי אין הערן זיך צו.
רב: הערט אויס, עופות! זאָגט, וואָס ווילט
איר! זאָגט, מיר הערן אייך מיט קאַפּ און אויב
אייער פאַרלאַנג איז נאָר מיט אַ גאַנג, וועלן
מיר נאָכגעבן (א שטאַרקער געפילדער צווישן די עופות)
ווייסט איר וואָס, עופות? פון אייער שרייען,
וואָס איר שרייט אַלע אייניגעס, וועט קיין
גוטס ניט אַרויס. קלייבט אויס פון זיך אַ דע-
פוטאַציע, גאָר עפּעס פיינע, לייטישע עופות,
ס'זאל זיין, מיט וועמען צו ריידן אַ וואָרט. גע-
פינט זיך ניט ביי אייך אַ פאָר אינדיקעס, גענדז
אַדער קאַטשקעס?

(סוף קומט)

אונדזער קלוב.

בינען-ווינקל.

צו אלע בינען

די רעדאקציע, גריניקע ביימעלעך, איז געווען אזוי פריינדלעך און אפגעגעבן א ווינקלעלע פון זיכערע פאר דעם „בין“ — לייענט אלע די „גריניקע ביימעלעך“! דאס וועט איר געמינען באריכטן, פארטרידענונגען און אנהייבונגען.

דער שפאציר פון „בין“ אין ניי-ויליאמס.

(לכבוד דעם שליסן פון דער נייטער קייט, דעם 28סטן דעצעמבער 1927 י.)

ביים טויער פון „פארנשול“ האבן זיך 8 און גער אינדערמאן צוזאמענגעקליבן די בינען. א פערטל אויף 9 האבן זיך דערהערט די קלאנגען פון פארויסמארש-ליד און גרופעסחייט האט מען זיך געלאזן אין הענט צו ניי-ויליאמס. ביים ענהייב פון שטאט האבן אלע זיך פארייניקט און מיט לידער אדער פארשטייט צוזאמען. א גרופע האט ארגאניזירט די „פאלארינאכט“ — א שפיל פון לויט שפורן אין שניי צו געמינען באהאלטענע „בינען“. אנדערע האבן זיך פארנומען מיטן בארעכענען זיין די מענטשן, האט מען באגעגנט אויסן הענט. די איבע-ריקע האבן סתם געקליבן נחת פון פראסטטיקן ארום. פלוצ-לונג — געשרי: א האז לויטס ער האט אונז דערען — איז ער אנשלאסן גלייך איבער דער ווילענקע. די מיט האבן זיך געטרעטן, די אויערן פראגעלעזן, דער קער-פער אויסגעצויגן — ער איז געמלויבן ווי א טייל פון בויגן. מיר האבן זיך געבאקענט מיט די שפורן, האט א האז לעזט. אן ערד אזוי זען זיי אויס:

* * * * *

ניט פארמגעקוקט זיך, און מיר זיינען שוין געווען אין שטעטל. עס האט געדויערט קוים 1 שעה מיט דריי פערטל. אין שטעטל האט מען זיך אפגעשטעלט אין א ספעציעל צוגעגרייטער ווינגונג. גרופעסחייט האט מען שווארצדיקע סעודות געמאכט, צוזאמענגעלייגט זיך קלינגעלט און פאר-אלעמען עסל געקויפט, א וונג געטאן מינישע לידער און געלאזט זיך אין שטעטל. צעשטאן זיך גרופעסחייט איבער די גאסן און אויסגעפארשט דער איין ווינקל, דער — א צווייטע, א טייל בינען זיינען אדער צום „קלויסטער-בארג“ זיך שליסלען, א טייל צו דער מיל א. ד. גל.

1 פויגער זיינען אלע, לויט דער פארטרידענונג, גע-הען ביים באן.

א טייל זיינען געפארן צוריק מיטן באן. א גרופע, פון „נגלירינגען“ און פון מירל-רינגען, צוזאמען

(*) א 10 קמ. פון ווילנע.

מיטן קייטער און א פאר רינגער זיינען אויך צוריק גע-באנגען צוזאם.

געבאנגען זיינען מיר דורך אן אנדער הענט דורך קוטשקארישקי און פושקארישקי. אין קוטשקארישקי האבן מיר באזוכט די מאפיר-פאבריק. דער קייטער האט אונז דערקלערט די ארבעט פון פאבריק. מיר האבן געזען, ווי די ארבעטער שטייען ביי די מאשינען און ארבעטן שווער. איין ארבעטערין איז געזעסן ביים שניידן די פאפיר און פון מירקייט איינגעדורעמלט. מיר האבן געמערקט, ווימיל זי פארדינט א סעג. האט זי דערציילט, אז זי פארדינט גאר דריי גילדן און ארבעט נאכט שעה, אמאל בייטאג, אמאל ביינאכט.

מיר האבן זיך צעזענט מיט די ארבעטער און אדער געשפרייט ווייטער. דורך וואלד און פערל, אן הענט, סתם איבערן שניי, ביז איבער די קניי. האט האבן מיר דאס ניט געזען שפורן פון האזן, לעכער דורכן שניי אין גארעס פון מוילדערסן — לופט זאל צוקומען. מיר האבן געמרוחט אויסגראבן א מורשטיק, אויבן איז גע-ווען א הארעט פארמארגענע הענט און טיטער האבן געלעבט און באהענט זיך די מורשטיקעס. מיר האבן זי צוריק צוגעדעקט און ווייטער געמארשירט.

עס איז שוין געווען גוט פונדעט און פראסטטיק. ביי פושקארישקי האבן מיר געדארפט אריבערשפרייטן די ווילענקע דורך א צעברעכענעם בריקל, לעבן בעלמאנט — דורך א שמאלער „קלאמסקע“ פון איין גליטשיקער ברעט. געקומען אויף פאלמאשעס — האבן מיר געוואלט דעם הענט סקאר זיין — זיינען מיר געבאנגען דורכן הויף. איז דער טויער שוין געווען פארשלאסן. נאך בינען שרעקן זיך ניט און איז מען אריבערגעקראכן איבערן פאר-דעקעוועטן פארקאן און ווייטער געבאנגען.

מיר זיינען ארויף צו די רינגער, אפגעטרונקען א הייטע גלעזל סיי, צוגעביסן און שוין גוט שפעט אין פונט פארמאגערטע, געבן שטארק צומידענע, זיינען מיר געקומען אהיים.

ש מעין, [ינגלירינג.

מען פארשרייבט נייט רינגען.

שבת. אלע רינגען קלייבן זיך צונויף אין „ל. גור“ ווייטש-שול, פונקט 10 אונטער הייבט זיך אן דאס פאר-שרייבן די בינען. די אלטע רינגען נעמען ארום די נייט אין א האלב-קרייז. עס גייט פארן דער קייטער, „גרייט“ אלע ענטפערן: „שטענדיק גרייט“.

ס'ווערט זייער שטיל. דער קייטער האלט א ווארט פאר די נייט רינגען הענט דער „בין“. צוויי בינען וויק-לען פונדעטער די קייטער און אלע זיינען די פאנען-ליד. אייזיק [ינגלירינג.

דאס פריילעכע ווינקל.

אויפגאבע.

א פויער האט פערד, קי, חורים, גענדז און הינער—צוזאמען 40 שטיק. אלע האבן 98 פיס. דערביי ווייס מען. אז קי האט ער 2 מאָל אזוי פיל ווי פערד און הינער—4 מאָל אזוי פיל ווי קי. וויפיל בהמות און עופות פון יעדן מין האט ער?

אויפגאבע מיט שוועבעלעך.

פון שלמה שניידער.

מאכט פון 12 שוועבעלעך 4 קוואדראטן. דערפון נעמט אראפ 3 שוועבעלעך און שטעלט איבער 2 פון די איבערגעבליבענע 9 אזוי, אז ס'זאלן ארויסקומען 3 קוואדראטן.

ש פ י ל.

פון שלמה שניידער.

יעדער שפילער באקומט א שטיקל פאפיר מיט א בליימעדער מיט א צעטל נומערירטע פראגן. ווי אנגעוויזן אונטן. דער ענטפער דארף באשטיין פון א וואָרט, וואָס זאל זיך אָנהייבן מיטן אות „ב" און א צוגאב פון אזויפיל אותיות, וויפיל די פראגע פאָדערט. למשל:

1. ב און נאָך איין אות מיינט אן אויסרוף פון א חיה.

2. ב און נאָך צוויי אותיות איז דער נאָמען פון א פרוכט.

3. ב און נאָך צוויי אותיות פאָרמירן א טייל פון פנים.

4. ב און נאָך צוויי אותיות איז דער נאָמען פון א חיה.

5. ב און נאָך דריי אותיות איז א הויך אָרט.

6. ב און נאָך דריי אותיות איז א זיצפלאץ.

7. ב און נאָך דריי אותיות איז אן אנטאָנים צו סך.

8. ב און נאָך פיר אותיות איז א סינאָנים צו וואָלוול.

9. ב און נאָך פיר אותיות איז א זאך, וואָס קיין מענטש קאָן אָן דעם ניט אויסקומען.

10. ב און נאָך פינף אותיות איז א גע-טראַנק.

11. ב און נאָך זעקס אותיות, איז א פאָר-טיפונג, ווו עס געפינט זיך וואָסער.

12. ב און נאָך זעקס אותיות, א מכשיר אין א קוואַנטיטעט.

13. ב און נאָך זעקס אותיות—אן אייגנטי-מער פון א הויז.

14. ב. און נאָך זיבן אותיות—א טייערער שטיין.

15. ב און נאָך אכט אותיות, א לעבנס-באַשרייבונג. א. אז. וו. א. אז. וו.

דער געווינער איז דער, ווער ס'ענטפערט די גרעסטע צאָל פראַגן.

דאָסזעלבע קאָן מען טאָן מיט אלע איבע-ריקע אותיות פון א"ב.

אין שולן קאָנען די קינדער פון די גרע-סערע קלאָסן אליין צוגרייטן די צעטלעך און זיך בייטן מיט זיי.

באַשיידונגען.

צום נומ. 5—רעסענישן (6 א נול, 7 א בעזעס; צום נומ. 7—פראַגן-רעסענישן (6 איז, 7 א וואַנע, 8 בון, 9 קורץ-קירצער, 10 פון „שלושים" אַרעאָנעמען דעם „ל" (30), בלייבט „ששים" (60), 11 א קערער; 12 מין מאַטער, 13 א טאָכטער.

געטראַפן: קאָס, שוואַכעס, קרוואַט, גאָלדבערג, ליבער-האָן, לאַבער, ריכטער, טויבער, בעקעריונג, גרווער, פלייטער, ברוינשטיין, (רעזשיסט); זלמן ווירעל, משה טודער (דוילאָזשיסט); פ. דאָן, א. ברעטטוואַרסקי, ח. כלמר, לייב ברייטמאַנישסקי, יעקב צאָרקע, זאָבלאָצקי, קאָטשער, אומאָנצער, קאָוואַרסקי, ל. טייטש (חילנע).